

Bruksela, 25 stycznia 2023 r.
(OR. en)

5692/23

ENV 63
AGRI 29
FIN 82
PESTICIDE 5
PHYTOSAN 3
RECH 30
EDUC 31
JEUN 22
CONSOM 15
FORETS 4
RELEX 87

PISMO PRZEWODNIE

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	24 stycznia 2023 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2023) 35 final
Dotyczy:	KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY, EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU REGIONÓW Zmiana inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających Nowy ład na rzecz owadów zapylających

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2023) 35 final.

Załącznik: COM(2023) 35 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 24.1.2023 r.
COM(2023) 35 final

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

Zmiana inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających

Nowy ład na rzecz owadów zapylających

{SWD(2023) 18 final}

1. WPROWADZENIE

Spadek liczebności dzikich owadów zapylających oraz jego skutki dla bezpieczeństwa żywnościowego, zdrowia ludzi, jakości życia i funkcjonowania ekosystemu budzi poważne obawy całego społeczeństwa. W związku z tym zjawiskiem podniosły się również głosy, w szczególności naukowców i społeczeństwa obywatelskiego, wzywające do podjęcia zdecydowanych działań mających na celu usunięcie przyczyn tego spadku. Jednym z najnowszych przykładów takich działań jest europejska inicjatywa obywatelska „Ratujmy pszczoły i rolników”¹, w ramach której wzywa się do przejścia w kierunku rolnictwa bardziej przyjaznego dla pszczół – inicjatywę tę udało się przedłożyć Komisji Europejskiej w październiku 2022 r. po zebraniu ponad 1 mln deklaracji poparcia od obywateli UE.

Okolo czterech na pięć gatunków uprawnych i gatunków dzikich roślin kwitnących w Europie jest zależnych, przynajmniej w pewnym stopniu, od zapylania przez zwierzęta – tysiące gatunków owadów. Zapylanie to ma dla gospodarki wymierne korzyści: szacuje się, że wartość jego rocznego wkładu w produkcję rolną w UE wynosi co najmniej 5 mld EUR². Większość istotnych korzyści, jakie zapewniają owady zapylające, pozostaje nieokreślona ilościowo, np. ich wkład w bezpieczeństwo żywienia i zdrowia lub utrzymanie zdrowia i odporności ekosystemu dzięki zapylaniu roślin dziko rosnących.

Europa i świat³ stoją jednak w obliczu drastycznej utraty dzikich owadów zapylających. Zgodnie z Europejską czerwoną księgą⁴ spada liczebność populacji pszczół, motyli i bzygów – spadek taki odnotowano w przypadku co trzeciego gatunku tych owadów. Co więcej, co dziesiąty gatunek pszczół i motyli i co trzeci gatunek bzygów jest zagrożony wyginięciem. Choć liczby te już teraz są alarmujące, pełny obraz sytuacji nie jest jeszcze znany. Lepsze zrozumienie stanu owadów zapylających może ujawnić jeszcze bardziej niepokojącą sytuację⁵.

Spadek liczebności owadów zapylających stanowi zagrożenie zarówno dla dobrostanu człowieka, jak i dla przyrody. Utrata owadów zapylających przyczynia się do zmniejszenia długoterminowej wydajności rolnictwa, nasilając w jeszcze większym stopniu tendencję, na którą wpływają inne czynniki, w szczególności obecna sytuacja geopolityczna i prowadzona przez Rosję wojna napastnicza przeciwko Ukrainie.

¹ https://europa.eu/citizens-initiative/initiatives/details/2019/000016_pl Komisja Europejska odpowie na tę europejską inicjatywę obywatelską w 2023 r. w specjalnym komunikacie.

² Vysna, V., Maes, J., Petersen, J.E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A., „Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA)” [„Rachunkowość ekosystemowa i usługi ekosystemowe w Unii Europejskiej (projekt INCA)”]. Sprawozdanie końcowe z fazy II projektu INCA mającego na celu opracowanie pilotażowego zintegrowanego systemu rachunków ekosystemów w UE. Sprawozdanie statystyczne. Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2021.

³ [IPBES \(2016\). Assessment report by the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production \[Sprawozdanie oceniające Międzyrządowej Platformy Naukowo-Politycznej w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów dotyczące owadów zapylających, zapylania i produkcji żywności\].](#)

⁴ <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>

⁵ [Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący inicjatywie UE na rzecz owadów zapylających](#) (SWD(2018) 302), s.

Podczas 15. Konferencji Stron Konwencji Narodów Zjednoczonych o różnorodności biologicznej w grudniu 2022 r. podjęto globalne starania w celu zaradzenia kryzysowi bioróżnorodności biologicznej. Tym globalnym staraniom muszą towarzyszyć ambitne środki służące ochronie i przywróceniu różnorodności biologicznej na poziomie UE, a owady zapylające stanowią integralną część tej bioróżnorodności.

W 2018 r. Komisja przyjęła pierwsze ramy UE służące przeciwdziałaniu spadkowi liczebności dzikich owadów zapylających – inicjatywę UE na rzecz owadów zapylających⁶. W inicjatywie tej określono cele długoterminowe do 2030 r. oraz kompleksowy zestaw działań, które mają być realizowane w perspektywie krótko- i średnioterminowej. Cieszy się ona dużym poparciem wśród grup zainteresowanych stron i spotkała się z dużym zainteresowaniem opinii publicznej. Do wzmocnienia celów inicjatywy przyczynił się znacząco Europejski Zielony Ład.

W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030⁷ wyznaczono ogólny cel zakładający – w ramach szeregu zobowiązań i celów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych w UE – odwrócenie spadku liczebności i różnorodności owadów zapylających do 2030 r. W strategii ustanowiono również unijną platformę różnorodności biologicznej, w ramach której powołano grupę roboczą ds. owadów zapylających jako główną platformę zarządzania inicjatywą na rzecz owadów zapylających. W przeciwdziałaniu zagrożeniom dla owadów zapylających pomocne są też inne inicjatywy Europejskiego Zielonego Ładu, takie jak strategia „Od pola do stołu”, plan działania UE na rzecz eliminacji zanieczyszczeń, strategia leśna UE, strategia UE w zakresie przystosowania się do zmiany klimatu⁸.

W niniejszym komunikacie przedstawiono zmienione ramy działania dla inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających w oparciu o kompleksowe konsultacje z zainteresowanymi stronami i oficjalne informacje zwrotne⁹ otrzymane od Parlamentu Europejskiego, Rady, Komitetu Regionów i Europejskiego Trybunału Obrachunkowego. Określono w nim działania, które powinny podjąć UE i jej państwa członkowskie w celu odwrócenia tendencji spadku liczebności owadów zapylających do 2030 r.

Zmiana jest następstwem przeglądu postępów we wdrażaniu inicjatywy na rzecz owadów zapylających, który Komisja przeprowadziła w 2021 r.¹⁰ W ramach tego przeglądu wykazano, że chociaż inicjatywa ta pozostaje właściwym narzędziem polityki, nadal istnieją poważne wyzwania, którym należy sprostać, aby zatrzymać i odwrócić tendencję spadkową liczebności owadów zapylających. W szczególności należy podjąć dalsze działania, aby – w oparciu o solidne mechanizmy monitorowania i zarządzania – skutecznie przeciwdziałać spadkowi liczebności owadów zapylających. W przeglądzie tym wezwano do zmiany wspomnianej inicjatywy, aby zrealizować jej długoterminowe cele.

Zmiana ta jest również następstwem sprawozdania specjalnego Europejskiego Trybunału Obrachunkowego¹¹ w sprawie działań UE zmierzających do ochrony dzikich owadów

⁶ [Inicjatywa UE na rzecz owadów zapylających](#) (COM(2018) 395).

⁷ [Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030](#) (COM(2020) 380).

⁸ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/ip_21_6687

⁹ https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/pollinators/policy_en.htm

¹⁰ [Sprawozdanie z postępów we wdrażaniu inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających](#) (COM(2021) 261 final).

¹¹ [Europejski Trybunał Obrachunkowy, sprawozdanie specjalne nr 15/2020.](#)

zapyłających. W sprawozdaniu tym zidentyfikowano luki w kluczowych kierunkach polityki unijnej dotyczących głównych zagrożeń dla dzikich owadów zapyłających i zalecono, aby Komisja oceniła potrzebę włączenia konkretnych działań mających na celu zniwelowanie zagrożeń, których obecnie nie uwzględniono w inicjatywie na rzecz owadów zapyłających. Zwrócono w nim również uwagę, że konieczne są lepiej zintegrowane działania służące ochronie dzikich owadów zapyłających w ramach polityki UE dotyczącej ochrony różnorodności biologicznej i rolnictwa oraz poprawa stanu ochrony dzikich owadów zapyłających przed pestycydami.

W czerwcu 2022 r. Komisja przedstawiła wniosek w sprawie przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych¹², który ma na celu zapisanie w prawie ambicji unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030: zawiera on prawnie wiążący dla państw członkowskich cel odwrócenia tendencji spadku populacji owadów zapyłających do 2030 r., a następnie utrzymania tendencji wzrostowej. Przepisy dotyczące odbudowy zasobów przyrodniczych i zmieniona inicjatywa na rzecz owadów zapyłających idą w parze: wniosek ustawodawczy daje państwom członkowskim swobodę decydowania – w krajowych planach odbudowy – o najskuteczniejszych środkach służących osiągnięciu tego celu. Działania w ramach niniejszej zmienionej inicjatywy, które obejmują szeroki zakres polityk UE, mają na celu wspieranie i uzupełnianie krajowych środków odbudowy wymaganych na podstawie proponowanych przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych.

2. DZIAŁANIA UE NA RZECZ ODWRÓCENIA TENDENCJI SPADKU LICZEBNOŚCI OWADÓW ZAPYŁAJĄCYCH

W zmienionej inicjatywie na rzecz owadów zapyłających określono cele na 2030 r. i powiązane z nimi działania w ramach trzech priorytetów:

I: Poszerzanie wiedzy na temat spadku liczebności owadów zapyłających, jego przyczyn i konsekwencji

II: Poprawa ochrony owadów zapyłających i przeciwdziałanie przyczynom spadku ich liczebności

III: Mobilizacja społeczeństwa oraz propagowanie strategicznego planowania i współpracy na wszystkich szczeblach

Priorytety te i związane z nimi działania omówiono szerzej w kolejnych sekcjach. Wykaz wszystkich działań przedstawiono w tabeli w załączniku.

2.1. PRIORYTET I: Poszerzanie wiedzy na temat spadku liczebności owadów zapyłających, jego przyczyn i konsekwencji

Działania ukierunkowane na pomoc owadom zapyłającym muszą opierać się na solidnych podstawach naukowych. Od 2018 r. poczyniono znaczne postępy w gromadzeniu wiedzy na temat ochrony owadów zapyłających – w oparciu o tę wiedzę można podjąć działania, ale wciąż utrzymują się w niej istotne luki. Konieczne są dalsze starania, aby wprowadzić solidny

¹² [Wniosek Komisji Europejskiej dotyczący rozporządzenia w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych](#) (COM(2022) 304).

ogólnounijny system monitorowania owadów zapylających, przeprowadzić krytyczną ocenę i analizę przestrzenną oraz wspierać ukierunkowane działania w dziedzinie badań naukowych i innowacji.

Ustanowienie kompleksowego systemu monitorowania

Aby wdrożyć skuteczne środki ochrony i odbudowy populacji owadów zapylających, konieczne jest mapowanie ich rozmieszczenia, stanu i tendencji z zachowaniem odpowiedniego poziomu szczegółowości pod względem przestrzennym i czasowym. Wymaga to solidnego ogólnounijnego systemu monitorowania, w ramach którego zapewni się regularne i częste informacje w perspektywie długoterminowej. Komisja i państwa członkowskie pracują nad metodą monitorowania, opierając się na technicznych wariantach ogólnounijnego systemu monitorowania owadów zapylających (EU-PoMS)¹³. Aby dokonać dokładnego pomiaru tendencji dotyczących liczebności i różnorodności owadów zapylających oraz wiarygodnie ocenić postępy w odwracaniu tendencji spadkowej ich liczebności, monitorowanie należy przeprowadzić w odpowiedniej liczbie lokalizacji. Na podstawie przedstawionych we wniosku przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych państwa członkowskie byłyby zobowiązane do corocznego monitorowania gatunków owadów zapylających zgodnie ze znormalizowaną metodyką.

Ponadto należy również monitorować główne zagrożenia dla spadku liczebności owadów zapylających. Inicjatywa Europejski monitoring bioróżnorodności na obszarach rolniczych (EMBAL)¹⁴, w ramach której gromadzone są informacje na temat siedlisk owadów zapylających na obszarach rolniczych, oraz projekt Insignia¹⁵, którego celem jest monitorowanie pestycydów i innych substancji zanieczyszczających z wykorzystaniem pszczoły miodnej jako bioindykatora, oferują skuteczne sposoby uzupełnienia luk w informacjach na temat stanu siedlisk owadów zapylających i zanieczyszczenia środowiska. Procesy te wymagają systematycznego wdrażania w perspektywie długoterminowej. Ustanowienie zintegrowanych ram monitorowania spadku liczebności owadów zapylających, jego przyczyn i konsekwencji – zgodnie z modelem interwencji DPSIR (czynniki, presja, stan, wpływ, reakcje) – umożliwiłoby śledzenie produkcji i wyników odpowiednich środków z zakresu polityki.

Wspieranie badań naukowych i ocen

W dalszym ciągu potrzebne będą badania naukowe i innowacje w celu wytwarzania wiedzy, w oparciu o którą można podjąć działania i której podstawą są systematycznie gromadzone dane i informacje – jest to możliwe dzięki wsparciu w ramach unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji – „Horyzont Europa” – jak również dzięki badaniom krajowym. Konieczne jest lepsze zrozumienie różnorodności taksonomicznej i funkcjonalnej społeczności owadów zapylających oraz ich rozmieszczenia, a także zagrożeń dla tych owadów i ich interakcji. Ten ostatni element odnosi się w szczególności do mniej znanych zagrożeń dla owadów zapylających (zob. priorytet II).

¹³ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC122225>

¹⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696>

¹⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=36702461>

Niezbędne będzie także dopracowanie narzędzi oceny, takich jak ocena czerwonej księgi i ogólnounijne mapowanie kluczowych obszarów występowania owadów zapylających, aby umożliwić wprowadzenie ukierunkowanych środków ochrony i środków odbudowy.

Propagowanie budowania zdolności i wymiany wiedzy

Monitorowanie i badania naukowe są działaniami zasobooszczędnymi, natomiast zasoby finansowe i ludzkie będzie trzeba wykorzystywać w sposób gospodarny. Pomocny w tym względzie może być strategiczny rozwój infrastruktury badawczej, narzędzi monitorowania i wiedzy fachowej. W szczególności ważne będzie zwiększenie potencjału – zarówno w ramach profesjonalnych nauk przyrodniczych, jak i badań metodą obywatelską – w zakresie podejmowania prac taksonomicznych dzięki zapewnieniu możliwości pracy, kształcenia i szkoleń.

Należy w pełni wykorzystać istniejące narzędzia internetowe, takie jak EU Pollinator Information Hive (unijna baza informacji na temat owadów zapylających) oraz europejski system informacji o różnorodności biologicznej (BISE), do celów dzielenia się wynikami monitorowania oraz wiedzą uzyskaną dzięki badaniom naukowym i innowacjom. Wymaga to zaangażowania zarówno na poziomie unijnym, jak i krajowym przy wsparciu ze strony Europejskiej Agencji Środowiska. Dzięki wymianie wiedzy oraz otwartemu dostępowi do danych zwiększy się efektywność inwestycji publicznych i zapewniona zostanie przejrzystość procesów naukowo-politycznych i decyzyjnych.

2.2. PRIORYTET II: Poprawa ochrony owadów zapylających i przeciwdziałanie przyczynom spadku ich liczebności

Do głównych zagrożeń dla dzikich owadów zapylających należą zmiany w użytkowaniu gruntów (w tym urbanizacja), intensywna gospodarka rolna (w tym stosowanie pestycydów), zanieczyszczenie środowiska (w tym zanieczyszczenie świetlne), obecność inwazyjnych gatunków obcych i zmiana klimatu. Mogą pojawić się inne zagrożenia, wywołujące dodatkową presję na owady zapylające. Niektóre zagrożenia, takie jak rolnictwo intensywne i stosowanie pestycydów, zostały poznane lepiej niż inne. Odpowiednie środki służące ograniczeniu tych zagrożeń są dobrze znane. Należy pilnie zwiększyć wykorzystanie tych środków.

W przypadku innych zagrożeń, takich jak zanieczyszczenie substancjami chemicznymi, zanieczyszczenie powietrza czy zanieczyszczenie metalami ciężkimi, obecny stan wiedzy jest niewystarczający do oszacowania zakresu i rozkładu skutków tych zagrożeń dla owadów zapylających lub do opracowania odpowiedniej strategii interwencji. Należy prowadzić w tym zakresie dalsze monitorowanie oraz działania w obszarze badań naukowych i innowacji, aby umożliwić opartą na wiedzy naukowej reakcję na spadek liczebności owadów zapylających.

Poprawa ochrony gatunków owadów zapylających i ich siedlisk

Populacje owadów zapylających podlegają presji na różnych terenach i przy różnych sposobach użytkowania gruntów; te elementy wzajemnie na siebie oddziałują, dodatkowo potęgując szkodliwe skutki. W związku z tym działań mających na celu złagodzenie tych skutków nie należy podejmować oddzielnie, lecz zamiast tego skoordynować je między poszczególnymi sektorami i dobrze zaplanować, aby zapewnić spójność, synergię i opłacalność.

Obszary chronione i właściwe zarządzanie gruntami stanowią podstawę zachowania bogatej różnorodności gatunków owadów zapylających. Opierając się na tym założeniu, należy wdrożyć strategicznie zaplanowane działania na rzecz odbudowy, aby zapewnić odpowiednie obszary wysokiej jakości, dobrze połączonych siedlisk owadów zapylających. Najważniejszym narzędziem koordynacji takiego strategicznego podejścia są plany ochrony gatunków¹⁶, w szczególności w przypadku gatunków najbardziej zagrożonych. Plany te zawierają informacje o stanie, ekologii, zagrożeniach i aktualnych środkach ochronnych przyjętych dla każdego gatunku oraz wykaz kluczowych działań wymaganych w celu poprawy stanu ochrony tych gatunków na całym obszarze ich występowania w UE. Komisja opracowuje obecnie trzy plany ochrony dla określonych grup zagrożonych gatunków owadów zapylających. W dwóch z tych planów uwzględniono krajobrazy rolnicze i leśne w całej UE, natomiast trzeci dotyczyłby konkretnego obszaru geograficznego, tj. Wysp Kanaryjskich. Po zakończeniu opracowywania planów należy zapewnić ich powszechne wprowadzenie i wdrożenie dzięki wsparciu z różnych źródeł finansowania, w tym programu LIFE.

Ochronę owadów zapylających należy dobrze zintegrować z zarządzaniem obszarami chronionymi, w szczególności siecią Natura 2000. Wiele typów siedlisk chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej ma zasadnicze znaczenie dla owadów zapylających. Uwzględnienie owadów zapylających jako gatunków typowych w monitoringu i ocenie stanu ochrony tych siedlisk pomogłoby usprawnić ochronę takich owadów w ramach planów zarządzania siecią Natura 2000.

Wprowadzenie monitorowania owadów zapylających pomoże w lepszym mapowaniu rzadkich i zagrożonych gatunków tych owadów. Informacje te należy wykorzystać do dopracowania środków w zakresie ochrony i środków odbudowy oraz do wyznaczania nowych obszarów chronionych w kontekście unijnego celu zakładającego uznanie 30 % obszarów za obszary chronione do 2030 r. w ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.

Użytkowanie gruntów i zmiany tego użytkowania, takie jak intensyfikacja w rolnictwie i leśnictwie, urbanizacja i rozwój infrastruktury, mogą negatywnie wpływać na owady zapylające na skutek zmniejszenia dostępności siedlisk takich owadów i coraz większego rozdrobnienia tych siedlisk. Aby przeciwdziałać rozdrobnieniu siedlisk, konieczne jest przyjęcie zintegrowanego podejścia do krajobrazów naturalnych i kulturowych. Cel ten można osiągnąć dzięki strategicznie zaplanowanej sieci odcinków siedlisk, wspólnie tworzących połączoną infrastrukturę w całości krajobrazu, przekraczającą granice regionów biogeograficznych i administracyjnych. Takie korytarze ekologiczne dla owadów zapylających — które proponujemy nazwać „Buzz Lines” (liniami lotu owadów) — umożliwiłyby poszczególnym gatunkom przemieszczanie się w poszukiwaniu pożywienia, schronienia oraz miejsc gniazdowania i stanowisk lęgowych. Ponadto korytarze te funkcjonowałyby jako szlaki migracyjne dla gatunków dotkniętych zmianą klimatu, tym samym wspomagając działania w zakresie adaptacji. Procesy planowania przestrzennego na wszystkich szczeblach sprawowania rządów mają kluczowe znaczenie dla pomyślnego wdrożenia sieci „Buzz Lines”.

Działania na rzecz owadów zapylających we wszystkich typach krajobrazów należy wspierać również za pośrednictwem funduszy unijnych, w szczególności w ramach wspólnej polityki

¹⁶ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Action+plans>

rolnej, funduszy polityki spójności oraz programu LIFE. Państwa członkowskie powinny także zdecydowanie zachęcać do współpracy transgranicznej w tym zakresie i ułatwiać ją.

Przywrócenie siedlisk owadów zapylających na obszarach rolniczych

Do znanych presji należą niektóre praktyki w zakresie zarządzania rolnictwem, takie jak monokultura, stosowanie dużej ilości pestycydów i intensywna orka, intensywny wypas lub koszenie oraz, tam gdzie ma to miejsce, nadmierne nawożenie łąk¹⁷, co prowadzi do spadku liczebności owadów zapylających na obszarach rolniczych. Większe rozpowszechnienie technik agronomicznych przyjaznych owadom zapylającym, w szczególności agroekologii, stanowi klucz do odwrócenia tej tendencji.

Wspólna polityka rolna jest jednym z głównych instrumentów wspierających taką transformację dzięki zastosowaniu środków takich jak rolnictwo ekologiczne, utrzymanie i rozwój elementów krajobrazu, agroleśnictwo, ograniczenie stosowania substancji chemicznych oraz ochrona roślin przyjaznych owadom zapylającym na pastwiskach i w strefach buforowych. W latach 2023–2027 wspólna polityka rolna regulowana będzie za pomocą nowej „zielonej architektury” obejmującej rozszerzone wymogi podstawowe oraz w drodze nowych ekoschematów w ramach filaru I, w połączeniu ze środkami określonymi w filarze II, takimi jak zobowiązania rolno-środowiskowo-klimatyczne w dziedzinie zarządzania. Interwencje korzystne dla owadów zapylających w obszarach rolniczych należy planować w sposób strategiczny i skoordynowany, na podstawie potrzeb określonych na szczeblu lokalnym. Obszary przyjazne owadom zapylającym charakteryzują się różnorodnością biologiczną, bogactwem elementów krajobrazu oraz odpowiednią liczbą wysokiej jakości, dobrze połączonych siedlisk¹⁸.

W ramach wspólnej polityki rolnej państwa członkowskie mogą opracowywać strategiczne interwencje przyczyniające się do osiągnięcia konkretnych celów gospodarczych, środowiskowych i społecznych. Na przykład schematy płatności oparte na wynikach mogą przyczynić się do zwiększenia skuteczności tego podejścia oraz zapewnić rolnikom większą elastyczność i zachęty do wdrażania praktyk przyjaznych dla środowiska. Ponadto państwa członkowskie zachęca się do zmniejszania presji na poziomie krajobrazu przez zastosowanie systemów zbiorowych zachęcających rolników do współpracy przy wspólnej realizacji zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych.

Plany strategiczne WPR opracowane przez państwa członkowskie¹⁹ obejmują szereg działań o dużym potencjale w zakresie ochrony owadów zapylających. Na przykład celem określonym w kilku z tych planów jest stworzenie miejsc żerowania dla dzikich owadów zapylających, takich jak pasy kwietne, tereny upraw jednorocznych roślin miododajnych lub inne odpowiednie elementy krajobrazu. Inne zobowiązania dotyczą tworzenia obszarów nieprodukcyjnych na gruntach ornych w celu poprawy m.in. stanu owadów zapylających i zwiększenia dostępu tych

¹⁷ [Dokument roboczy służb Komisji towarzyszący Inicjatywie UE na rzecz owadów zapylających](#) (SWD(2018) 302 final).

¹⁸ [IPBES, 2016. Assessment report of the Intergovernmental Science-Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services on pollinators, pollination and food production \[Sprawozdanie oceniające Międzyrządowej Platformy Naukowo-Politycznej w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów dotyczące owadów zapylających, zapylania i produkcji żywności\]](#).

¹⁹ Plany strategiczne WPR weszły w życie w dniu 1 stycznia 2023 r.

owadów do pożywienia. Celem planów strategicznych może być również zastąpienie chemicznych środków ochrony roślin biologicznymi metodami zwalczania organizmów szkodliwych, co w znacznym stopniu przyczyni się do ochrony owadów zapylających.

Konieczne jest również ograniczenie ryzyka związanego ze stosowaniem agrochemikaliów (w szczególności pestycydów i dużych ładunków substancji biogennych). Wymaga to podjęcia wspólnych działań i współpracy między organami publicznymi a rolnikami. Podmioty świadczące usługi doradcze dla rolników, które są właściwie przeszkolone w zakresie różnorodności biologicznej i ochrony owadów zapylających, jak również działania demonstracyjne i komunikacyjne stanowią kluczowe elementy ułatwiające lepsze wykorzystanie ukierunkowanych środków. Po udostępnieniu solidnych wskaźników opartych na ogólnounijnej metodologii monitorowania owadów zapylających (zob. priorytet I), wskaźniki te powinny zostać wykorzystane do oceny wpływu interwencji. W ramach wspólnej polityki rolnej pomoc techniczna z inicjatywy państw członkowskich może, oprócz innych źródeł finansowania, zostać wykorzystana do wsparcia wdrażania systemu monitorowania owadów zapylających (EU-PoMS).

Łagodzenie wpływu stosowania pestycydów na owady zapylające

Pestycydy pozostają głównym czynnikiem tendencji spadkowej liczebności owadów zapylających, a ich wpływ musi zostać ograniczony dzięki ukierunkowanym politykom i praktykom. W unijnej strategii „Od pola do stołu” oraz w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 Komisja zobowiązała się do ograniczenia o 50 % stosowania pestycydów i związanego z tym ryzyka oraz do ograniczenia o 50 % stosowania bardziej niebezpiecznych pestycydów do 2030 r. Cele te mają zostać wdrożone w szczególności za pomocą zaproponowanego rozporządzenia w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin²⁰. Komisja podejmie również dalsze działania w celu udoskonalenia wskaźników wykorzystywanych do ilościowego określania oraz ograniczenia stosowania środków ochrony roślin i związanego z nimi ryzyka.

W projekcie rozporządzenia w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin Komisja zaproponowała również wprowadzenie zakazu stosowania pestycydów na obszarach wrażliwych. Obszary te obejmują obszary chronione ze względu na ochronę przyrody oraz obszary, na których występują owady zapylające zagrożone wyginięciem. Komisja Europejska i Rada szczegółowo analizują warunki takiego zakazu w ramach negocjacji międzyinstytucjonalnych. We wspomnianym projekcie przewidziano również zwiększenie poziomu stosowania zintegrowanego zarządzania ochroną przed szkodnikami. Pozwoli to stworzyć hierarchię interwencji w zakresie ochrony roślin, która będzie koncentrować się na działaniach niskiego ryzyka i zgodnie z którą pestycydy chemiczne będą stosowane wyłącznie w ostateczności.

Coraz większy niepokój budzi udzielanie przez państwa członkowskie pozwoleń w sytuacjach nadzwyczajnych w odniesieniu do pestycydów, które nie są już zatwierdzone na szczeblu UE. Komisja będzie w dalszym ciągu monitorowała tę sytuację i upoważni Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) do weryfikacji, czy przedstawione przez państwa

²⁰ [Wniosek Komisji Europejskiej dotyczący rozporządzenia w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin](#) (COM(2022) 305).

członkowskie uzasadnienia tych pozwoleń są słuszne. Komisja robiła to już niejednokrotnie w odniesieniu do udzielanych w sytuacjach nadzwyczajnych pozwoleń na stosowanie określonych neonikotynoidów²¹. Ponadto Komisja podejmuje działania mające na celu zwiększenie dostępności alternatywnych rozwiązań niskiego ryzyka w stosunku do chemicznych metod zwalczania agrofagów, w szczególności powiązanych z rozwiązaniami biologicznymi takimi jak mikroorganizmy²².

Komisja pracuje nad poprawą oceny ryzyka dla owadów zapylających związanego ze stosowaniem pestycydów. Działania Komisji w tym zakresie obejmują udoskonalenie oceny ryzyka dla pszczół²³ w celu ograniczenia do minimum niepożądanego wpływu stosowania pestycydów na pszczoły miodne i gatunki dzikich pszczół. Ponadto należy w trybie pilnym przyspieszyć udostępnianie metod badawczych, które umożliwiają określanie toksyczności pestycydów dla dzikich owadów zapylających. Należy również dopilnować, aby wprowadzono zakaz stosowania składników obojętnych razem z substancjami czynnymi w środkach ochrony roślin, jeżeli uważa się, że wywierają one niedopuszczalny wpływ na środowisko, w tym na owady zapylające.

Poprawa stanu siedlisk owadów zapylających na obszarach miejskich

Urbanizacja i rozwój infrastruktury zmniejszają dostępność naturalnych siedlisk owadów zapylających. Obszary miejskie, jeżeli są prawidłowo zaplanowane i zarządzane, mogą jednak pełnić funkcję schronienia dla owadów zapylających, zwłaszcza w przypadku gdy sąsiadujący obszar jest pozbawiony zasobów kwiatowych. Mogą one też przyczynić się do poprawy łączności ekologicznej dzięki zapewnieniu siedlisk pomostowych, takich jak publiczne parki, prywatne ogrody (również na obszarach wiejskich), gospodarstwa miejskie oraz zielone ściany i dachy.

Komisja opracowała wytyczne dotyczące miast przyjaznych owadom zapylającym²⁴, a miasta powinny te plany propagować i powszechnie stosować. Ponadto ochronę owadów zapylających należy wziąć pod uwagę przy opracowywaniu planów zazieleniania obszarów miejskich²⁵. Obszary miejskie są obszarami o szczególnym znaczeniu z punktu widzenia działań aktywizujących i tym samym odgrywają ważną rolę w zwiększaniu zaangażowania obywateli w działania ochronne.

Zmniejszenie wpływu inwazyjnych gatunków obcych na owady zapylające

Niektóre inwazyjne gatunki obce mogą wywierać bezpośrednią lub pośrednią presję na owady zapylające. Mogą one żerować na rodzimych owadach zapylających, być wektorem nowych chorób i patogenów lub konkurować z rodzimymi owadami zapylającymi o źródła pokarmu. Inwazyjne rośliny obce mogą wypierać rośliny rodzime, powodując zmianę zbiorowisk roślinnych, od których rodzime owady zapylające są zależne.

²¹ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/approval-active-substances/renewal-approval/neonicotinoids_en

²² https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/micro-organisms_en

²³ https://food.ec.europa.eu/plants/pesticides/protection-bees_en

²⁴ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Pollinator-friendly+cities>

²⁵ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en

Aby zapobiec dalszemu wprowadzaniu i rozprzestrzenianiu inwazyjnych gatunków obcych, których wpływ na owady zapylające może być dotkliwy, rozważy się możliwość umieszczenia tych gatunków w wykazie inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii²⁶.

Aby zagwarantować, że ograniczenie stosowania pestycydów na obszarach wrażliwych nie osłabi zarządzania gatunkami inwazyjnych roślin obcych w przyszłości, ważne będzie zwiększenie dostępności, wykorzystywania i skuteczności niechemicznych metod zarządzania ochroną.

Należy również w większym stopniu ograniczyć ryzyko wprowadzania i rozprzestrzeniania gatunków obcych szkodliwych dla owadów zapylających –można to zrobić poprzez propagowanie stosowania roślin rodzimych i mieszanek nasion przyjaznych owadom zapylającym na takich obszarach jak m.in.: prywatne ogrody, obszary publiczne, grunty rolne i lasy.

Przeciwdziałanie zmianie klimatu i innym przyczynom spadku liczebności owadów zapylających

Zmiana klimatu skutkuje zmianą lokalnych warunków pogodowych pod względem temperatury i opadów, i w związku z tym może przyczynić się do ograniczenia zasobów dostępnych owadom zapylającym (np. w wyniku suszy) oraz do zakłócenia zależności, jakie powstały w wyniku koewolucji między roślinami i owadami zapylającymi, takich jak pora kwitnięcia i pojawienie się wyspecjalizowanych owadów zapylających.

W szczególności oczekuje się, że wiele gatunków zmieni swoje rozmieszczenie i zasięg występowania, aby dostosować się do zmienionych warunków klimatycznych, co będzie wymagało od nich przeniesienia się na nowe obszary. Chociaż UE wprowadziła szereg polityk i strategii klimatycznych, aby stać się pierwszym neutralnym dla klimatu i odpornym na zmianę klimatu kontynentem do 2050 r.²⁷, to jednak w nadchodzących dziesięcioleciach zmiana klimatu będzie w nieunikniony sposób wpływać na europejskie ekosystemy. W związku z tym trzeba będzie zastanowić się nad wpływem zmiany klimatu na owady zapylające i ich siedliska oraz zidentyfikować w tym kontekście szczególnie narażone obszary występowania owadów zapylających w celu opracowania i wdrożenia ukierunkowanych działań na rzecz łagodzenia zmiany klimatu.

²⁶ [Rozporządzenie \(UE\) nr 1143/2014 w sprawie działań zapobiegawczych i zaradczych w odniesieniu do wprowadzania i rozprzestrzeniania inwazyjnych gatunków obcych.](#)

²⁷ https://climate.ec.europa.eu/index_pl

Jeżeli chodzi o zanieczyszczenie świetlne, jego wpływ na nocne owady zapylające jest dobrze znany, dzięki czemu można podjąć konkretne działania łagodzące na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. W wytycznych dla obywateli²⁸ i miast²⁹ Komisja zawarła zalecenia dotyczące sposobów ograniczania zanieczyszczenia świetlnego i w dalszym ciągu będzie je propagować.

Na owady zapylające mogą wpływać także produkty biobójcze. Zatwierdzanie substancji czynnych i wydawanie pozwoleń na produkty biobójcze zawierające takie substancje podlega rygorystycznej ocenie ryzyka³⁰. Europejska Agencja Chemikaliów opracowuje obecnie szczególne podejście do oceny zagrożeń stwarzanych przez produkty biobójcze dla owadów zapylających³¹.

2.3. PRIORYTET III: Mobilizacja społeczeństwa oraz propagowanie strategicznego planowania i współpracy na wszystkich szczeblach

Pomoc obywatelom i przedsiębiorstwom w podejmowaniu działań

Wdrożenie działań przedstawionych w ramach wcześniejszych dwóch priorytetów będzie wymagało zakrojonej na szeroką skalę mobilizacji wszystkich właściwych podmiotów, w tym naukowców, decydentów, obywateli, rolników i przedsiębiorstw.

Podstawę tych działań powinny stanowić skuteczna komunikacja, mobilizacja i tworzenie sieci kontaktów. Należy też w dalszym ciągu propagować monitorowanie i ochronę owadów zapylających. Powinno to obejmować zarówno badania metodą obywatelską, jak i zorganizowane procesy udziału społeczeństwa w monitorowaniu i działaniach ochronnych na wszystkich odpowiednich szczeblach. W tym kontekście do wzmocnienia pozycji obywateli mogą przyczynić się europejskie ramy kompetencji w zakresie zrównoważonego rozwoju³².

Ponieważ oczekuje się, że spadek liczebności owadów zapylających wywrze silny wpływ na przyszłe pokolenia, należy zwrócić szczególną uwagę również na zaangażowanie młodych ludzi. Pod tym względem nowe technologie, takie jak doświadczenie w rzeczywistości wirtualnej „Park owadów zapylających”³³, stanowią uzupełniające kanały s aktywizacji całego społeczeństwa.

Należy w dalszym ciągu sprzyjać angażowaniu kluczowych sektorów biznesu za pomocą istniejących sieci, aby propagować stosowanie wytycznych dotyczących działań w obszarze ochrony owadów zapylających we wszystkich sektorach.

Propagowanie strategicznego planowania i współpracy na wszystkich szczeblach

Inicjatywa na rzecz owadów zapylających będzie musiała zostać przełożona na dobrze opracowane podejścia strategiczne na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym. Tylko spójne

²⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

²⁹ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

³⁰ https://health.ec.europa.eu/biocides/biocidal-products_pl

³¹ https://echa.europa.eu/documents/10162/17234/scoping_paper_pollinators_guidance_en.pdf/7957c0f8-5ded-4a6e-17a7-2a899bbb141a

³² https://joint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en

³³ https://environment.ec.europa.eu/topics/nature-and-biodiversity/pollinator-park_en

podejmowanie działań na wszystkich poziomach sprawowania rządów spowoduje odwrócenie tendencji spadku liczebności owadów zapylających.

Krajowe strategie w zakresie owadów zapylających powinny umożliwiać koordynację i intensyfikację starań we wszystkich odpowiednich sektorach i obszarach polityki, aby doprowadzić do odwrócenia tendencji spadku liczebności owadów zapylających do 2030 r., m.in. za pomocą działań finansowanych z funduszy unijnej polityki spójności. Należy przełożyć je na plany działania na szczeblu regionalnym i lokalnym. Strategie i plany działania należy opracowywać w sposób przejrzysty, w ścisłej współpracy ze wszystkimi właściwymi podmiotami oraz z wykorzystaniem istniejących sieci i platform służących do ułatwiania wielostronnej współpracy. W stosownych przypadkach należy zbadać konieczność ustanowienia nowych sieci i platform. Jeżeli chodzi o zagadnienia i interwencje budzące kontrowersje, dodatkowe sposoby łagodzenia napięć między różnymi podmiotami, w tym obywatelami, stanowią procesy partycypacyjne, deliberatywne i korekcyjne. Aktywna rola Europejskiego Komitetu Regionów będzie miała szczególne znaczenie i powinna sprzyjać zaangażowaniu i współpracy na szczeblu regionalnym.

Ponadto spadek liczebności owadów zapylających nie jest tylko europejskim wyzwaniem. Działania UE powinny przyczynić się do podjęcia działań globalnych w celu odwrócenia tej globalnej tendencji – w ramach Międzynarodowej Inicjatywy na rzecz Owadów Zapylających³⁴ oraz za pośrednictwem innych odpowiednich forów międzynarodowych.

3. WNIOSEK

Jeżeli UE ma chronić różnorodność biologiczną, która ma zasadnicze znaczenie dla dobrostanu człowieka, jedynym rozwiązaniem jest powstrzymanie i odwrócenie tendencji spadku liczebności dzikich owadów zapylających. W nowych ramach działania przedstawionych w kontekście inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających nakreślono kierunek działania UE, by sprostać temu wyzwaniu. Wraz z wnioskiem w sprawie przepisów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych stanowią one nowy ład na rzecz owadów zapylających w UE.

Ta zmieniona inicjatywa przyczyni się do osiągnięcia celów Europejskiego Zielonego Ładu, w szczególności w zakresie różnorodności biologicznej i strategii „Od pola do stołu”. Ponadto wniesie ona cenny wkład w postępy UE na rzecz osiągnięcia odpowiednich celów zrównoważonego rozwoju ONZ oraz wypełnienia zobowiązań ustalonych w Konwencji o różnorodności biologicznej.

Komisja zwraca się do Parlamentu Europejskiego i Rady o poparcie nowych ram działania przewidzianych w niniejszej inicjatywie i aktywne włączenie się w ich wdrażanie w ścisłej współpracy ze wszystkimi właściwymi zainteresowanymi stronami.

³⁴ <https://www.cbd.int/doc/decisions/cop-14/cop-14-dec-06-en.pdf>

ZAŁĄCZNIK – NOWE RAMY DZIAŁANIA

W niniejszym załączniku przedstawiono przegląd celów i działań uwzględnionych w ramach poszczególnych priorytetów zmienionej inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających.

PRIORYTET I: Poszerzanie wiedzy na temat spadku liczebności owadów zapylających oraz jego przyczyn i konsekwencji

Cele, jakie należy osiągnąć do 2030 r.:

Stan owadów zapylających i główne przyczyny spadku ich liczebności są regularnie monitorowane za pomocą ogólnounijnego systemu monitorowania i regularnie poddawane ocenie. Stanowi to podstawę do opracowania solidnych wskaźników na potrzeby informowania o wpływie odpowiednich polityk na szczeblu krajowym i unijnym na owady zapylające. Zlikwidowano krytyczne luki w wiedzy na temat spadku liczebności owadów zapylających, jego przyczyn i konsekwencji dla społeczeństwa i gospodarki. Istnieje otwarty dostęp do danych i informacji na temat owadów zapylających.

DZIAŁANIE		TERMIN REALIZACJI
1. USTANOWIENIE KOMPLEKSOWEGO SYSTEMU MONITOROWANIA		
1.1	Komisja i państwa członkowskie powinny zakończyć opracowywanie i testowanie standardowej metodyki na potrzeby unijnego systemu monitorowania owadów zapylających (EU-PoMS) . Metodyka ta zapewni dostarczanie rocznych zbiorów danych dotyczących liczebności i różnorodności gatunków owadów zapylających, o mocy statystycznej odpowiedniej do oceny, czy spadek liczebności owadów zapylających został odwrócony zarówno na szczeblu unijnym, jak i krajowym. Po udostępnieniu metodyki państwa członkowskie powinny wdrożyć system w terenie.	2026 r.
1.2	Komisja, przy wsparciu państw członkowskich i Europejskiej Agencji Środowiska, opracuje zintegrowane ramy monitorowania spadku liczebności owadów zapylających, jego przyczyn i skutków ³⁵ . Komisja będzie	2026 r.

³⁵ Będą one zgodne z modelem interwencji DPSIR (ang. Driving forces, Pressures, State, Impact and Responses – czynniki napędowe, presja, stan, wpływ, reakcje).

	nadal wspierać systematyczne gromadzenie danych na temat głównych zagrożeń dla owadów zapylających , w szczególności za pośrednictwem inicjatyw EMBAL ³⁶ i Insignia ³⁷ .	
1.3	Komisja opracuje wskaźniki dotyczące stanu populacji owadów zapylających i presji, na jakie populacje te są wystawione, oraz zbada możliwości opracowania wskaźników dotyczących wpływu owadów zapylających na zdrowie ekosystemów, gospodarkę i dobrostan człowieka. Wskaźniki te zostaną opracowane z myślą o wniesieniu wkładu, m.in., w ocenę odpowiednich polityk, takich jak wspólna polityka rolna (link do działania 5.4).	Działanie ciągłe do 2030 r.
2. WSPIERANIE BADAŃ NAUKOWYCH I OCEN		
2.1	Komisja i państwa członkowskie powinny wspierać badania naukowe i innowacje dotyczące stanu owadów zapylających, przyczyn i skutków spadku ich liczebności , a także skuteczne środki łagodzące . Priorytetowe badania podstawowe i stosowane, wspierane w ramach unijnego programu ramowego w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz badań krajowych, powinny poszerzyć bazę wiedzy o wszystkich grupach owadów zapylających i zwiększyć zrozumienie pojawiających się dla nich zagrożeń.	Działanie ciągłe do 2030 r.
2.2	Komisja zakończy ocenę Europejskiej czerwonej księgi w odniesieniu do kluczowych grup owadów zapylających – pszczoł, bzygów, motyli i ciem.	2024 r.
2.3	Komisja, wspólnie z państwami członkowskimi i Europejską Agencją Środowiska, określi kluczowe obszary występowania owadów zapylających w UE, które to obszary należy objąć działaniami na rzecz ochrony i odbudowy, oraz sporządzi ich mapę.	2025 r.
3. PROPAGOWANIE BUDOWANIA ZDOLNOŚCI I WYMIANY WIEDZY		
3.1	W oparciu o ocenę luk Komisja i państwa członkowskie powinny wspierać inwestycje mające na celu zwiększenie zdolności unijnych ekspertów w dziedzinie systematyki owadów zapylających (tj. nauki	Działanie ciągłe do 2030 r.

³⁶<https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=25560696>

³⁷<https://wikis.ec.europa.eu/pages/viewpage.action?pageId=36702461>

	o nazewnictwie, opisie i klasyfikacji tych organizmów) w celu zaspokojenia potrzeb w zakresie badań i monitorowania. Państwa członkowskie powinny zintensyfikować działania edukacyjne i stworzyć możliwości zatrudnienia w tej dziedzinie.	
3.2	Komisja będzie nadal rozwijać bazę danych dotyczącą gatunków owadów zapylających (w tym opis, obrazy i mapy rozmieszczenia każdego gatunku) i będzie wspierać opracowywanie przewodników dotyczących pracy w terenie i kluczy identyfikacji w celu ułatwienia monitorowania owadów zapylających.	2025 r.
3.3	Komisja i państwa członkowskie powinny propagować otwarty dostęp do danych i informacji generowanych w wyniku działań badawczych i monitorujących, a także pochodzących z innych odpowiednich źródeł danych, takich jak dane dotyczące użytkowania gruntów z zintegrowanego systemu zarządzania i kontroli (ZSZiK) prowadzonego w ramach WPR.	Działanie ciągle do 2030 r.
3.4	Komisja i Europejska Agencja Środowiska będą nadal ułatwiać wymianę wiedzy za pośrednictwem EU Pollinator Information Hive (unijnej bazy informacji na temat owadów zapylających) ³⁸ oraz systemu informacji o różnorodności biologicznej w Europie (BISE) ³⁹ .	Działanie ciągle do 2030 r.
3.5	Komisja i państwa członkowskie powinny wspierać dalszy rozwój infrastruktury badawczej istotnej z punktu widzenia poprawy bazy wiedzy na temat owadów zapylających, m.in. z wykorzystaniem istniejących inicjatyw, takich jak rozproszony system zbiorów naukowych (ang. Distributed System of Scientific Collections, DiSSCo) ⁴⁰ i badania długoterminowe nad ekosystemami w Europie (ang. Long-Term Ecosystem Research in Europe, eLTER) ⁴¹ .	2026 r.

³⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/EU+Pollinator+Information+Hive>

³⁹ <https://biodiversity.europa.eu>

⁴⁰ <https://www.dissco.eu>

⁴¹ <https://elter-ri.eu>

PRIORYTET II: Poprawa ochrony owadów zapylających i przeciwdziałanie przyczynom spadku ich liczebności

Cele, jakie należy osiągnąć do 2030 r.:

Określono i wdrożono odpowiednie środki ochrony i odbudowy populacji owadów zapylających i ich siedlisk. Środki dotyczące owadów zapylających są całkowicie włączone do wspólnej polityki rolnej, a państwa członkowskie w pełni wykorzystują odnośne możliwości finansowania do utrzymania i odbudowy siedlisk owadów zapylających na obszarach wiejskich i miejskich, w tym w ramach polityki spójności UE. Siedliska owadów zapylających są skutecznie ze sobą połączone w ramach szerszego obszaru geograficznego, co umożliwia rozprzestrzenianie się owadów zapylających na całym jego terytorium i reagowanie na niekorzystne skutki klimatyczne. Owady zapylające są chronione przed wpływem pestycydów, innych zanieczyszczeń środowiska i inwazyjnych gatunków obcych.

4. POPRAWA OCHRONY GATUNKÓW OWADÓW ZAPYLAJĄCYCH I ICH SIEDLISK

4.1	Komisja zakończy opracowywanie planów ochrony zagrożonych gatunków owadów zapylających. W dwóch z tych planów uwzględni się krajobrazy rolnicze i leśne, natomiast trzeci dotyczyć będzie Wysp Kanaryjskich. Komisja i państwa członkowskie powinny wspierać ich wdrażanie.	2026 r.
4.2	Komisja zidentyfikuje owady zapylające typowe dla siedlisk chronionych na mocy dyrektywy siedliskowej . Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby środki wdrożone w odniesieniu do tych siedlisk, w szczególności w ramach planów zarządzania obszarami Natura 2000, obejmowały ochronę owadów zapylających. Państwa członkowskie powinny zapewnić odpowiednie finansowanie tych środków.	Działanie ciągłe do 2030 r.
4.3	Państwa członkowskie powinny uwzględnić potrzeby zagrożonych gatunków owadów zapylających ⁴² w zarządzaniu istniejącymi obszarami chronionymi oraz w swoich zobowiązaniach dotyczących nowych obszarów chronionych w ramach unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.	Działanie ciągłe do 2030 r.
4.4	Komisja i państwa członkowskie, przy wsparciu Europejskiej Agencji Środowiska, powinny sporządzić plan działania dotyczący sieci korytarzy ekologicznych dla owadów zapylających – „ Buzz Lines ” – oraz opracować plan środków służących jego wdrożeniu. Ten ostatni będzie realizowany na podstawie mapy kluczowych obszarów występowania owadów zapylających oraz w drodze tworzenia nowych obszarów	2027 r., przy założeniu ciągłego wdrażania do 2030 r.

⁴² Zgodnie z ocenami zawartymi w Europejskiej czerwonej księdze, <https://ec.europa.eu/environment/nature/conservation/species/redlist>

	siedlisk poprzez odbudowę. Aby wesprzeć wdrażanie sieci „Buzz Lines”, państwa członkowskie powinny włączyć ochronę owadów zapylających do polityki planowania przestrzennego na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym.	
4.5	Komisja i państwa członkowskie powinny nadal propagować działania na rzecz ochrony owadów zapylających w ramach programu LIFE .	Działanie ciągłe do 2030 r.
5. PRZYWRÓCENIE SIEDLISK OWADÓW ZAPYLAJĄCYCH NA OBSZARACH ROLNICZYCH		
5.1	Komisja będzie kontynuować współpracę z państwami członkowskimi w celu zwiększenia wsparcia dla rolnictwa przyjaznego dla owadów zapylających w ramach wspólnej polityki rolnej (WPR) . Państwa członkowskie powinny opracować i wdrożyć ukierunkowane i strategicznie zaplanowane interwencje mające na celu odwrócenie spadku liczebności owadów zapylających na obszarach rolniczych do 2030 r. w ramach WPR i innych odpowiednich instrumentów (np. krajowych lub regionalnych środków ochrony przyrody). Powinny również zapewniać spójność i synergię między tymi instrumentami i środkami. W związku z tą potrzebą Komisja zbada, w jaki sposób najlepiej uwzględnić kwestie ochrony i odbudowy populacji owadów zapylających w przyszłej reformie WPR.	Działanie ciągłe do 2030 r.
5.2	Komisja będzie nadal zachęcać państwa członkowskie i zainteresowane strony do dzielenia się najlepszymi praktykami i organizowania działań koordynacyjnych w ramach obecnej WPR, aby ułatwić opracowywanie i wdrażanie skutecznych instrumentów z korzyścią dla owadów zapylających, np. schematów płatności opartych na wynikach i działań zbiorowych podejmowanych przez rolników, m.in. za pośrednictwem unijnej sieci WPR i innych platform zainteresowanych stron.	2027 r.
5.3	Państwa członkowskie powinny zwiększyć możliwości świadczenia usług doradczych dla rolników z zakresu ochrony i odbudowy populacji owadów zapylających. Państwa członkowskie powinny również realizować działania komunikacyjne i demonstracyjne dotyczące systemów przyjaznych dla owadów zapylających.	Działanie ciągłe do 2030 r.
5.4	Komisja będzie w dalszym ciągu pracować nad wskaźnikiem dotyczącym owadów zapylających z myślą o włączeniu go do ram realizacji celów, monitorowania i ewaluacji WPR, gdy tylko unijny system monitorowania owadów zapylających (EU-PoMS) będzie w wystarczającym stopniu wdrożony.	2026 r.

6. ŁAGODZENIE WPŁYWU STOSOWANIA PESTYCYDÓW NA OWADY ZAPYLAJĄCE		
6.1	Komisja będzie wymagać od wszystkich państw członkowskich ustanowienia systemów zgodnych z odpowiednimi wymogami prawnymi w celu zapewnienia, aby profesjonalni użytkownicy środków ochrony roślin wdrażali zintegrowane zarządzanie ochroną przed szkodnikami w celu zminimalizowania wpływu środków ochrony roślin na owady zapylające.	2026 r.
6.2	Komisja oceni możliwości udoskonalenia istniejących lub opracowania nowych zharmonizowanych wskaźników ryzyka , aby lepiej oszacować tendencje w zakresie ryzyka i stosowania środków ochrony roślin, w tym zagrożenia dla owadów zapylających.	Działanie ciągłe do 2030 r.
6.3	Komisja będzie nadal monitorować pozwolenia udzielane w sytuacji nadzwyczajnej w odniesieniu do pestycydów, które są szkodliwe dla owadów zapylających, i w razie potrzeby zwróci się do EFSA o ocenę uzasadnień przedstawionych przez państwa członkowskie. Komisja upoważni EFSA do opracowania specjalnych protokołów służących ocenie tych uzasadnień. W przypadku stwierdzenia, że pozwolenia udzielane w sytuacji nadzwyczajnej są nieuzasadnione, Komisja będzie w dalszym ciągu przyjmować decyzje zakazujące ich wydawania. Komisja będzie monitorować wdrażanie wytycznych dotyczących pozwoleń udzielanych w sytuacji nadzwyczajnej oraz, w razie potrzeby, rozważy ustanowienie na mocy rozporządzenia (WE) nr 1107/2009 prawnie wiążących kryteriów dotyczących sytuacji, w których można udzielać takich pozwoleń.	Działanie ciągłe do 2030 r.
6.4	Po opublikowaniu zmienionych wytycznych Europejskiego Urzędu ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) dotyczących pszczół , w których omówiono ocenę zagrożeń dla pszczół wynikających ze stosowania pestycydów ⁴³ , Komisja będzie współpracować z państwami członkowskimi z myślą o pełnym zatwierdzeniu i wdrożeniu tych zmienionych wytycznych. Komisja zwróci się do EFSA o przeprowadzenie kolejnego przeglądu tego dokumentu, kiedy pojawi się nowa wiedza lub opracowane zostaną nowe narzędzia modelowania.	2024 r.
6.5	Komisja przygotuje wraz z państwami członkowskimi plan prac na potrzeby opracowania, zatwierdzenia	2025 r.

⁴³ <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/3295>

	i porównania międzylaboratoryjnego dodatkowych metod badawczych służących do określania toksyczności pestycydów dla owadów zapylających, w tym dzikich owadów zapylających. W planie prac uwzględnione zostaną gatunki wskaźnikowe , które należy poddawać badaniom, oraz subletalne i przewlekłe skutki pestycydów. Będzie on obejmował wsparcie dla międzynarodowego uznawania tych metod w drodze nowych wytycznych w sprawie badań opracowanych przez Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD).	
6.6	Komisja przygotowuje rozporządzenie wykonawcze ⁴⁴ określające procedurę i kryteria identyfikacji niedopuszczalnych składników obojętnych w środkach ochrony roślin, w tym kryteria ochrony środowiska obejmujące owady zapylające.	2024 r.
7. POPRAWA STANU SIEDLISK OWADÓW ZAPYLAJĄCYCH NA OBSZARACH MIEJSKICH		
7.1	Komisja i państwa członkowskie powinny zachęcać miasta do wdrożenia przewodnika dla miast przyjaznych dla owadów zapylających ⁴⁵ .	Działanie ciągle do 2030 r.
7.2	Przy opracowywaniu planów zazieleniania obszarów miejskich ⁴⁶ europejskie miasta powinny brać pod uwagę wymogi w zakresie ochrony owadów zapylających.	Działanie ciągle do 2030 r.
8. ZMNIEJSZENIE WPŁYWU INWAZYJNYCH GATUNKÓW OBCYCH NA OWADY ZAPYLAJĄCE		
8.1	Komisja oceni zagrożenia dla owadów zapylających ze strony inwazyjnych gatunków obcych , które nie zostały jeszcze uwzględnione w wykazie inwazyjnych gatunków obcych stwarzających zagrożenie dla Unii na podstawie rozporządzenia (UE) nr 1143/2014, i przygotowuje oceny ryzyka dotyczące najbardziej problematycznych gatunków.	2025 r.

⁴⁴ Na mocy art. 27 rozporządzenia (WE) nr 1107/2009.

⁴⁵ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

⁴⁶ https://environment.ec.europa.eu/topics/urban-environment/urban-greening-platform_en

8.2	Komisja oceni możliwości zarządzania inwazyjnymi gatunkami obcymi najbardziej szkodliwymi dla dzikich owadów zapylających z myślą o zwiększeniu dostępności, wykorzystania i skuteczności niechemicznych metod rozwiązywania tego problemu.	2028 r.
8.3	Komisja opracuje wytyczne propagujące stosowanie roślin rodzimych i mieszanek nasion przyjaznych owadom zapylającym na obszarach takich jak prywatne ogrody, obszary publiczne, grunty rolne i lasy.	2027 r.
9. PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANIE KLIMATU I INNYM PRZYCZYNOM SPADKU LICZEBNOŚCI OWADÓW ZAPYLAJĄCYCH		
9.1	Komisja, przy wsparciu Europejskiej Agencji Środowiska, określi strefy największego zagrożenia dla owadów zapylających w kontekście zmiany klimatu oraz opracuje i wdroży ukierunkowane środki łagodzące. Państwa członkowskie powinny uwzględnić wpływ zmiany klimatu na owady zapylające i ich siedliska w swoich krajowych strategiach przystosowania się do zmiany klimatu.	Działanie ciągłe do 2030 r.
9.2	Państwa członkowskie powinny łagodzić wpływ zanieczyszczenia świetlnego na owady zapylające za pomocą środków wdrażanych w ramach polityki krajowej, regionalnej i lokalnej. Komisja będzie propagować stosowanie wytycznych dla obywateli ⁴⁷ i miast ⁴⁸ w tym zakresie.	Działanie ciągłe do 2030 r.
9.3	Europejska Agencja Chemikaliów opracuje wytyczne dotyczące oceny zagrożeń dla owadów zapylających, związanych z biocydami .	2024 r.
PRIORYTET III: Mobilizacja społeczeństwa oraz propagowanie strategicznego planowania i współpracy na wszystkich szczeblach		
Cele, jakie należy osiągnąć do 2030 r.: <i>Na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym opracowano i wdrożono plany działania na rzecz odwrócenia spadku liczebności owadów zapylających. Zwiększono wpływ polityki publicznej w drodze skutecznej mobilizacji ogółu społeczeństwa i przedsiębiorstw. Zwiększono wpływ poszczególnych środków dzięki lepszej współpracy i koordynacji odpowiednich podmiotów na wszystkich szczeblach. UE odgrywa rolę</i>		

⁴⁷ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Citizens>

⁴⁸ <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Cities>

<i>lidera na szczeblu globalnym, wspierając i ułatwiając międzynarodowe działania na rzecz owadów zapylających.</i>		
10. POMOC OBYWATELOM I PRZEDSIĘBIORSTWOM W PODEJMOWANIU DZIAŁAŃ		
10.1	Komisja i państwa członkowskie powinny nadal podnosić świadomość społeczną na temat spadku liczebności owadów zapylających i angażować społeczeństwo w działania mające na celu rozwiązanie tego problemu, wspierając działania informacyjne i służące tworzeniu sieci kontaktów.	Działanie ciągle do 2030 r.
10.2	Komisja i państwa członkowskie powinny propagować badania metodą obywatelską i ułatwiać udział społeczeństwa w monitorowaniu i ochronie owadów zapylających, a w szczególności powinny wspierać zaangażowanie młodzieży i partycypacyjne sprawowanie rządów .	Działanie ciągle do 2030 r.
10.3	Komisja i państwa członkowskie powinny propagować stosowanie poradników na temat działań w kluczowych sektorach biznesowych , służących ochronie owadów zapylających ⁴⁹ , m.in. za pośrednictwem Platformy Biznes i Różnorodność.	Działanie ciągle do 2030 r.
11. PROPAGOWANIE STRATEGICZNEGO PLANOWANIA I WSPÓŁPRACY NA WSZYSTKICH SZCZEBŁACH		
11.1	Państwa członkowskie powinny opracować, w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami i obywatelami, krajowe strategie w zakresie owadów zapylających , które będą służyć koordynacji i stymulacji działań na rzecz odwrócenia spadku liczebności owadów zapylających do 2030 r. we wszystkich odpowiednich sektorach i politykach. Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w tym zakresie, m.in. za pośrednictwem grupy roboczej ds. owadów zapylających działającej w ramach unijnej platformy różnorodności biologicznej.	2025 r.
11.2	Komisja i państwa członkowskie powinny wspierać działania na rzecz ochrony owadów zapylających na	Działanie ciągle

⁴⁹ Poradniki na temat działań na rzecz ochrony owadów zapylających w sektorze produktów rolno-spożywczych i napojów; handlu detalicznego; leśnictwa; ogrodnictwa; budownictwa; architektury krajobrazu; turystyki, sektora energetycznego; sektora pszczelarstwa oraz sektorów wydobywczych; zob. <https://wikis.ec.europa.eu/display/EUPKH/Businesses>

	szczeblu regionalnym i lokalnym oraz zachęcać do takich działań, m.in. za pośrednictwem funduszy polityki spójności UE. Władze regionalne i lokalne powinny opracować, w ścisłej współpracy z zainteresowanymi stronami i społecznościami lokalnymi, plany działania , które zapewnią wkład w unijne i krajowe działania na rzecz odwrócenia spadku liczebności owadów zapylających do 2030 r.	do 2030 r.
11.3	Europejski Komitet Regionów powinien wspierać wdrażanie inicjatywy na rzecz owadów zapylających wśród władz lokalnych i regionalnych, propagując wymianę wiedzy i najlepszych praktyk z zakresu ochrony owadów zapylających. Komisja i Europejski Komitet Regionów powinny współpracować z myślą o wspieraniu zaangażowania wszystkich szczebli sprawowania rządów, przy zapewnieniu odpowiedniego wsparcia, zachęt i koordynacji działań realizowanych na szczeblu lokalnym i regionalnym.	Działanie ciągłe do 2030 r.
11.4	Komisja będzie nadal ułatwiać współpracę z udziałem wielu podmiotów za pośrednictwem istniejących platform, takich jak grupa robocza ds. owadów zapylających w ramach unijnej platformy różnorodności biologicznej, platforma polityki Interreg, program TAIEX-EIR Peer 2 Peer, unijna sieć WPR i unijna platforma na rzecz ekologizacji obszarów miejskich. Komisja zbada dodatkowe potrzeby w zakresie zwiększenia zdolności współpracy między wieloma podmiotami na szczeblu UE.	Działanie ciągłe do 2030 r.
11.5	Komisja i państwa członkowskie powinny w dalszym ciągu propagować skuteczne działania międzynarodowe dotyczące owadów zapylających, m.in. w ramach Organizacji Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa (FAO), Konwencji o różnorodności biologicznej i OECD.	Działanie ciągłe do 2030 r.